

Brazilië: het verzet begint nu!

De overwinning van Jair Bolsonaro in de tweede ronde van de Braziliaanse verkiezingen is een grote stap achteruit voor het land en de Braziliaanse bevolking. Wij delen niet het cynisme van de burgerlijke analisten die spreken over de legitimiteit van het systeem en de ‘consolidatie’ van de democratische instellingen.

Verklaring van Liberdade, Socialismo e Revolução (LSR, onze Braziliaanse zusterorganisatie)

Een kandidaat die expliciet opkomt voor dictatuur en martelingen, en die straatgeweld ten aanzien van tegenstanders stimuleert ook al leidt dit tot doden en gewonden, kan niet als een ‘gewone’ kandidaat gezien worden.

Het geweld dat de voormalige militair aanmoedigde, kostte al levens. Zo is er de leerkracht Mestre Mao do Catendê, die 12 messteken kreeg na kritiek op Bolsonaro. Of de 23-jarige Charlione Lessa Albuquerque, de zoon van een CUT-syndicalist. Hij werd op een betoging voor PT-kandidaat Haddad neergeschoten door een aanhanger van Bolsonaro.

Een week voor de verkiezingen dreigde Bolsonaro zijn tegenstanders af met ballingschap of gevangenisstraffen. In een video dreigde zijn zoon, parlementslid Eduardo Bolsonaro, om het Hoogerechtshof te sluiten. Deze video ging breed rond.

Bolsonaro zal geen ‘normale’ president zijn. Hij werd verkozen op basis van een reeks machtsgrepen en misbruik na de institutionele coup waarmee Dilma Rousseff (voormalige PT-voorzitter) werd afgezet. Er is een groot risico voor de democratische rechten en dit moet klaar en duidelijk gezegd worden.

Na deze overwinning bleef Bolsonaro ondanks de operatie om de sfeer te kalmeren dreigementen uiten. In een interview met de nationale krant Rede Globo verklaarde hij dat hij met zijn uitspraak over het “verbannen van alle rode bandieten” uit het land “slechts” verwees naar de leiders van de PT en PSOL (Partij van Socialisme en Vrijheid, waarin LSR actief is). Hij deed een directe aanval tegen Guilherme Boulos, PSOL-kandidaat en leider van de daklozenbeweging MTST.

Het element van een niet uitgeroepen ‘noodtoestand’ die al aanwezig is sinds de machtsgreep in 2016 wordt nog versterkt. De rol van het gerecht hierin is cruciaal. Het gerecht sloot de kandidaat die favoriet was om de verkiezingen te winnen, Lula, op in de gevangenis waardoor de weg vrijkwam voor Bolsonaro. De onthullingen over corruptie rond de campagne van Bolsonaro werden genegeerd.

De illegale financiering door de grote bedrijven wordt op minstens 12 miljoen Real geschat. Dit geld ging onder meer naar een massale campagne van ‘fake news’ ten voordele van Bolsonaro op private sociale netwerken. Het werd zelfs door de Organisatie van Amerikaanse Staten (OAS) aangeklaagd als een nooit eerder vertoonde campagne in een democratie.

De juridische instanties die toezagen op de verkiezingen deden er niets aan. Het werd slechts onthuld toen een belangrijk dagblad, Folha de Sao Paulo, erover berichtte. Deze krant en de journalist die het artikel schreef, werden sindsdien al bedreigd door Bolsonaro.

Het is ook geen toeval dat er vlak voor de tweede ronde van de verkiezingen politie-interventies waren in 17 universiteiten waar de studenten, docenten en andere personeelsleden hun democratisch recht van protest uitoefenden tegenover de proto-fascistische ideeën en praktijken.

Er was al intimidatie en onderdrukking van de oppositie en het recht op protest voor Bolsonaro aan de macht kwam. Wellicht zal dit nu verder opgevoerd worden.

Proto-fascistische praktijken en ultra-neoliberaal beleid

Bolsonaro was dan wel niet de eerste keuze van het grote kapitaal, maar hij werd wel meteen getolereerd en vervolgens direct ondersteund. Het doel van het kapitaal is om de excessen van de voormalige militair onder controle te krijgen en tegelijk gebruik te maken van zijn ‘ijzeren vuist’ om een aantal harde en radicale neoliberale aanvallen door te drukken.

De burgerij is bereid om heel wat misbruiken toe te dekken als er maar harde besparingen, massale privatiseringen en aanvallen op de pensioenen komen. Ze weet dat de meerderheid van de kiezers van Bolsonaro niet opgezet is met slechtere arbeidsvoorwaarden en het verlies van rechten. Vroeg of laat zal het ongenoegen onder deze kiezers toenemen.

Met uitzondering van een openlijk reactionair deel van de samenleving, kwam het grootste deel van de 39% Bolsonaro-kiezers (57 miljoen mensen) uit die lagen die het politieke systeem beu zijn, radicale verandering willen en geen alternatief ter linkerzijde zagen. De overige 61% (89 miljoen mensen) die niet voor Bolsonaro stemde (zowel kiezers van Haddad als blanco-stemmen, ongeldige stemmen en wie niet ging stemmen), is niet bereid om de aanvallen op fundamentele rechten zomaar te aanvaarden.

Ondanks beloften om de grondwet te respecteren, zal de regering de reeds bestaande Bonapartistische elementen versterken. Bolsonaro zal bovendien de weg openen voor een toename van geweld door paramilitaire groepen en fascistische elementen. Dat zal onderdeel zijn van zijn autoritair bewind.

Verdeeldheid en conflicten onder de heersende klasse naar aanleiding van het toegenomen Bonapartisme van de regering zijn niet uitgesloten. We moeten deze verdeeldheden begrijpen, stimuleren en er gebruik van maken. We moeten echter ook begrijpen dat enkel de georganiseerde kracht van de massa’s, de werkende klasse en alle onderdrukten, in staat is om het autoritarisme en de aanvallen van Bolsonaro te verslaan.

De straten niet verlaten

De overwinning van Bolsonaro is een nederlaag voor de arbeidersbeweging en zorgt voor een slechtere krachtsverhouding vanuit het oogpunt van de onderdrukten. Maar het scenario moet nog bepaald worden. De komende dagen zullen daarin belangrijk zijn. Krachtsverhoudingen worden immers ook bepaald door de concrete acties van onze klasse en onze organisatie van strijd.

Het is dan ook belangrijk dat er massabetogingen waren op 30 oktober. Deze betogingen in verschillende regionale hoofdsteden werden georganiseerd door het Frente Povo Sem Medo (Front van mensen zonder angst). We moeten duidelijk maken dat we de straten niet zullen verlaten en ons niet laten doen door dreigementen of intimidatie van bewegingen.

De acties van de studentenbeweging op de dag na de verkiezingen met oproepen om in te gaan tegen pogingen van de rechterzijde om sterker te staan aan de universiteiten, zijn ook een voorbeeld van hoe we de strijd kunnen opnemen op straat, op de werkvloer en in de wijken. We mogen geen ruimte laten voor proto-fascistische groepen.

De verdediging van democratische vrijheden is een fundamenteel onderdeel in onze strijd. We moeten ook waarschuwen voor het gevaar dat Bolsonaro en Temer meteen een parlementaire alliantie sluiten om aanvallen zoals de pensioenhervorming door te voeren.

Als ze erin slagen om de aanval op de publieke pensioenen nu door te voeren, nog voor Bolsonaro aan de macht komt, dan kan Bolsonaro zijn verantwoordelijkheid hierin minimaliseren. Temer is ongetwijfeld bereid om een dergelijke rotte rol te spelen. Temer bereidt ook de weg voor om een nieuwe veiligheidsdienst op te zetten onder leiding van de huidige minister van Veiligheid, de reactionaire generaal Sérgio Etchegoyen. Het doel hiervan zal zich niet beperken tot misdaad, het zal een instrument tegen publieke oppositie zijn.

De vakbonden en andere sociale bewegingen moeten mobiliseren tegen deze tegenhervormingen, zeker de pensioenhervorming en de aanvallen op democratische rechten. We moeten de voorwaarden creëren waarin de arbeidersbeweging krachtig naar buiten kan komen, zoals de grote algemene staking van april 2017 waarmee de pensioenhervorming gestopt werd.

In de dagen voor de tweede ronde ontstond een brede beweging van activisten. Dit gebeurde vaak spontaan. Er waren acties, pamflettenacties, deur aan deur campagnes, bijeenkomsten op pleintjes, acties op sociale media, ... tegen extreemrechts en tegen Bolsonaro.

Er werden strijdcomités, democratie-brigades en antifascistische fronten opgezet. Een nieuwe laag van activisten is opgestaan en anderen werden terug actief. Dit creëert hoop en solidariteit. Deze beweging moet verdergezet en versterkt worden. De organisatie van strijd van onderuit kan de beweging kracht geven en democratische deelname bij de beslissingen garanderen. Organisatie op lokaal vlak, op de werkplaatsen, op de scholen en aan de universiteiten met een zo breed mogelijke betrokkenheid, is cruciaal om het verzet tegen de regering en de extreemrechtshouders te organiseren.

We kunnen onze veiligheid enkel garanderen door ons collectief te organiseren. Solidariteitsacties, politieke druk, massale acties en ook praktische zelfverdediging zijn slechts effectief als ze collectief georganiseerd worden. Dit is een taak die de massa-organisaties van de arbeidersklasse moeten opnemen met deelname van elk comité, brigade of lokale groep.

Voor een eenheidsfront van de socialistische linkerkzijde

Vandaag komt het erop aan om een eenheidsfront op te bouwen van alle arbeidersorganisaties om in verzet te gaan tegen Bolsonaro, extreemrechts en de neoliberale autoritaire agenda.

Naast het eenheidsfront van de werkende klasse, met vakbondsfederaties, sociale bewegingen en partijen die zich op de werkende klasse baseren, moeten we ook bouwen aan een nog bredere eenheid in actie met democratische organisaties en het middenveld. Dit is vooral van belang bij de verdediging van democratische rechten.

Maar we moeten begrijpen dat de centrale motor van deze strijd de eengemaakte en gecoördineerde actie van de werkenden en de onderdrukten is. Enkel onze organisaties kunnen het nodige verband leggen tussen de verdediging van democratische rechten en de strijd tegen de neoliberale agenda en de asociale maatregelen. Autoritaire en neoliberale maatregelen gaan hand in hand en moeten samen bestreden worden.

In deze strijd moet de socialistische linkerkzijde het debat voeren over de reorganisatie van de linkerkzijde. We kunnen de strijd tegen extreemrechts niet winnen zonder een ernstig begrip van hoe we hier gekomen zijn. Dit betekent ook een begrip van het falen van het beleid van klassenverzoening en aanpassing aan het systeem zoals dit door de PT en onder het Lulaïsme gebeurde.

De ervaring van deze nederlaag zal enkel nuttig zijn als er in het proces van verzet en strijd brede lagen van de arbeidersklasse en de jongeren, vrouwen en andere onderdrukte lagen tot conclusies komen over de nood aan een nieuwe politieke kracht van de socialistische linkerkzijde, gebaseerd op de directe strijd van de werkende klasse, georganiseerd van onderuit, radicaal democratisch en met een antikapitalistisch en socialistisch programma als antwoord op de huidige crisis.

Dit linkse alternatief moet zowel van PSOL komen en wat die partij al rond zich verzameld heeft, als van bredere lagen, zoals allianties met de MTST en andere sociale bewegingen. We moeten de strijdbare delen van de werkenden, studenten- en andere bewegingen bijeenbrengen.

Extreemrechts kon gebruik maken van een groot deel van het ongenoegen onder de bevolking omdat het zich voorstelde als iets nieuw, radicaal en buiten het systeem. In werkelijkheid staat het echter voor een verderzetting en opvoeren van de huidige orde en de chaos ervan.

Het is de consequente linkerkzijde die de werkenden en armen in het algemeen een nieuw, radicaal, strijdbaar instrument moet aanbieden op basis van de ideeën van gelijkheid, solidariteit, democratie en socialisme.